

آشنایی با عملیات والفجر 3

ارتش عراق پس از شکست در عملیات بیت المقدس و عقب نشینی سراسری خود، ارتفاعات مهم و سرکوب مرزی را در اختیار داشت و به این ترتیب چند شهر مرزی همچون مهران زیر دید و تیر دشمن بود.

ارتش عراق با استقرار نیروهای خودی روی ارتفاعات مرزی مهران، علاوه بر ایجاد تسلط بر این شهر، موفق شده بود با نیروی کمتری از منطقه بدره پدافند کند.

• جنگ تحمیلی

حال آن که عقب راندن دشمن از روی ارتفاعات مرزی، پدافند در دشت را به او تحمیل می کرد و در نتیجه نیروی بیشتری زمین گیر د. بر همین اساس، طرح تأمین مهران - به عنوان دومین عملیات محدود در شرایط جدید - در دستور کار قرار گرفت.

اهداف عملیات:

- آزادسازی شهر مهران از زیر دید و تیر دشمن.
- ایجاد سهولت در برقراری ارتباط شهرهای دهلران - مهران و نیز ایلام - مهران.
- تحمیل خطوط پدافند به دشمن و کشاندن او از ارتفاعات به دشت.
- انهدام دشمن
- بازپس گیری ارتفاعات و عوارض حساس زالوآب - که به این وسیله دید دشمن نسبت به تنگه کنجاپنجم و حوالی سد کنجاپنجم و دشت مهران کور گردید.
- آزادسازی ارتفاعات نمه کلان بو و قسمتی از ارتفاعات قلاویزان - که دشمن را از تسلط کامل بر شهر مهران محروم کرد و متقابلاً شهر بدره و عقبه دشمن به زیر دید قوای جمهوری اسلامی درمی آمد.

موقعیت منطقه:

در منطقه دشت مهران، دو رشته ارتفاعات وجود دارد: در شمال، ارتفاعات زالوآب و کانی سخت و نمه کلان بو واقع است که قسمت عمده آن در خاک ایران قرار دارد. در جنوب نیز ارتفاعات قلاویزان واقع است که مرز ایران و عراق را مشخص می سازد. بین دو ارتفاع یاد شده، دشت مهران و دشت ورمهراز و زرباطیه عراق قرار دارد. در قسمتی از ارتفاعات زالوآب و کانی سخت، مرز مشترک ایران و عراق است که در سمت

غربی آن، ارتفاعات نمه کلان بو با قللی بیش از 200 متر و کمتر از 400 متر ارتفاع واقع است. هم چنین، ارتفاعات زالوآب، که دارای تپه هایی به ارتفاع 340، 325، 343 و 310 می باشد، در سمت شرق نمه کلان بو قرار دارد و مهم ترین قله آن معروف به کله قندی دارای 363 متر ارتفاع است.

تنگه کناپنجم در امتداد جاده مهران - ایلام و در شمال شرقی مهران واقع است که به منزله گلوگاه ورود به دشت مهران - از طرف ایلام - محسوب می شود و ارتفاعات کله قندی بر این تنگه تسلط کامل دارد.

استعداد دشمن:

- تپ های 506، 417، 420، 502، 424، 18، 38، 48 و 503 پیاده.
- تپ های 37 و 70 زرهی
- تپ 4 گارد مرزی.
- تپ 4 پیاده کوهستانی.
- گردان های کماندویی المثنی، مدلول، بلال و حدیبه.
- گردان 9 مکانیزه تابع لشکر 2 پیاده کوهستانی.
- گردان 7 تانک تابع لشکر 2 پیاده کوهستانی.
- گردان های 53، 240 و 639 توپخانه و آتشبار خمپاره 120
- سازمان رزم خودی

فرماندهی عملیات را قرارگاه نجف اشرف برعهده داشت و یگان های تحت امر این قرارگاه نیز عبارت بودند از:

الف) سپاه پاسداران:

- لشکر 41 ثارالله با استعداد 6 گردان.
- لشکر 5 نر با استعداد 7 گردان پیاده.
- لشکر 27 محمد رسول الله (ص) با استعداد 1 گردان پیاده.
- لشکر 17 علی ابن ابیطالب (ع) با استعداد 3 گردان پیاده.
- تپ مستقل 21 امام رضا (ع) با استعداد 5 گردان پیاده.
- تپ مستقل 11 امیرالمؤمنین (ع) با استعداد 2 گردان پیاده.
- تپ مستقل 5 رمضان با استعداد 1 گردان تانک و 1 گردان مکانیزه.

ب) ارتش جمهوری اسلامی:

- تپ 4 زرهی از لشکر 21 حمزه.
- تپ 40 سراب (پیاده).
- تپ 84 خرم آباد با استعداد دو گروهان پیاده + یک گروهان تانک.

توپخانه:

- سپاه : 4 آتشبار

طرح عملیات:

با توجه به مختصات جغرافیایی منطقه و اهمیت استراتژیک آن، عملیات به ترتیب در سه محور زالوآب و نمه کلان بو - دشت مهران - قلاویزان طراحی شد. رزمندگان می بایست پس از تأمین اهداف مورد نظر و در صورت مناسب بودن وضعیت پایگاه های دشمن، در شرق رودخانه کنجاپنجم مستقر شوند. در غیر این صورت، با احداث خاکریز در پشت رودخانه پدافند شود.

شرح عملیات:

عملیات در ساعت 23 مورخ 1362/5/7 با رمز یا الله آغاز شد. در محور شمالی عملیات، ارتفاعات نمه کلان بو- به غیر از ارتفاع 270 معروف به کله قندی - تصرف و تأمین شد و ارتفاعات زالوآب به همراه ارتفاع 270 به محاصره درآمد.

در محور میانی (دشت مهران)، رزمندگان خودی با پشت سر گذاردن جاده مهران - ایلام، از پاسگاه دوراجی تا فرخ آباد را تأمین کردند.

در محور جنوبی، به رغم موفقیت های چشمگیر اولیه، از آن جا که فرصت لازم برای احداث خاکریز از یال قلاویزان به سمت فیروزآباد و از آن جا به فرخ آباد به دست نیامد، تصرف اهداف این محور در مرحله اول عملیات کامل نگردید؛ لیکن در مرحله بعد این نقیصه مرتفع شد.

به این ترتیب، تنها محوری که تصرف اهداف موجود در آن ناتمام مانده بود، محور شمالی بود. نیروهای دشمن که در ارتفاعات زالوآب و کله قندی در محاصره بودند، یازده شبانه روز مقاومت کردند، دشمن تلاش فراوانی می کرد تا به هر نحو ممکن این ارتفاعات - به ویژه کله قندی - را از محاصره خارج کند. مضافاً به این که می کوشید خط پدافندی نیروهای ایران را در دوراجی شکسته و سپس با جناح چپ خود الحاق کند.

اگرچه نیروهای خودی با مقاومت بسیار تلاش دشمن را در دوراجی و نمه کلان بو خنثی کردند، لیکن نیروهای عراقی همچنان در ارتفاعات زالوآب و کله قندی مستقر بودند. نهایتاً در سحرگاه 1362/5/18 فرمانده لشکر 27 (حاج همت) با یک گردان وارد عمل شد و مقاوت نیروهای عراقی مستقر در ارتفاع مذکور را در هم شکست.

نتایج عملیات:

- آزادسازی دو جاده ایلام - مهران - دهلران.
- آزادسازی ارتفاعات زالوآب و نمه کلان بو.
- آزادسازی دشت مهران.
- برقراری ارتباط جبهه های میانی و جنوبی از طریق دو جاده فوق الذکر.
- کشته و زخمی شدن بیش از ده هزار تن از نیروهای دشمن.
- به اسارت درآمدن 509 تن از نیروهای دشمن.
- ساقط شدن 6 هلی کوپتر دشمن.
- انهدام بیش از 200 تانک و نفربر.
- انهدام بیش از 200 خودرو حامل نفرات و یا مهمات.
- انهدام بیش از 20 انبار مهمات.

- انهدام بیش از 100 خودرو حامل نفرات و یا مهمات.
- انهدام بیش از 20 انبار مهمات.

خلاصه گزارش عملیات :

- نام عملیات: والفجر 3
- زمان اجرا: 1362 / 5 / 7
- تلفات دشمن: 5500 (کشته، زخمی و اسیر)
- رمز عملیات: یا الله - یا الله - یا الله
- مکان اجرا: شهرهای مرزی مهران - جبهه میانی جنگ
- ارگان‌های عمل‌کننده: رزمندگان سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی
- اهداف عملیات: آزادسازی شهر مهران و مناطق پیرامون